

Pukovnik
Ljubomir BLAGOJEVIĆ

Člankom pukovnika Ljubomira Blagojevića nastavljamo raspravu započetu o teritorijalnoj odbrani u prošlom broju »Vojnog dela«

KONKRETNIJE PLANIRANJE UPOTREBE NAŠIH SNAGA NA PRIVREMENO ZAPOSEDNUTOJ TERITORIJI

Strategija oružane borbe pridaje izuzetan značaj masovnom razvijanju dejstava protiv agresora na celom našem prostoru, na svakom mestu gde se zatekne — u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u vlastitoj pozadini. Jedinstvo i povezanost svih ovih dejstava čini suštinu naših napadnih i odbrambenih operacija u svim uslovima oružane borbe.

Ubacivanje i angažovanje jedinica u pozadini protivnika oduvek su primenjivani. Ono se dosta razlikovalo po obimu i načinu dejstva, a zavisilo je od vremena i uslova u kojima je do toga dolazilo. Po pravilu, dejstva u pozadini protivnika su redovno davala dobre rezultate, znatno veće nego što je bila veličina snaga koje su izvršavale takve zadatke. Posebno su bila efikasna kad su ih izvodile snage koje su za takva dejstva u svakom pogledu unapred bile pripremljene i za koje dejstva u pozadini nisu bila neka »specifičnost«, već uobičajeno i redovno angažovanje.

Našom doktrinom je opredeljeno i unapred se u najširem smislu pripremaju snage za dejstva na privremeno zaposednutoj teritoriji, u prvom redu snage teritorijalne odbrane. Ovo ne kao izraz nužde, kad smo u težem položaju, već redovno i u svim prilikama. Nema potrebe govoriti o brojnim i složenim zadacima koji se postavljaju pred snage u pozadini. Ove snage imaju veliki udeo u izvođenju oružane borbe. Upravo ih zbog toga treba vešto organizovati

i što konkretnije uklapati u bojeve i operacije. Ukoliko se za dejstva tih snaga obezbede što povoljniji uslovi, utoliko će rezultati i doprinos biti veći.

Dejstva i aktivnost naših snaga u pozadini posebno se sagledavaju i ocenjuju u toku vežbi. Neke analize ukazuju na to da se te snage ponekad neadekvatno i nepotpuno upotrebljavaju i da je ukupan doprinos dejstava u pozadini nešto umanjen u odnosu na mogućnosti koje realno postoje. Jedan od uzroka za to vidim u tome što se neretko zadovoljavamo dosta uopštenim formulacijama pri određivanju zadataka ovim snagama koji su identični za sve jedinice što dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji. Kao da se smatra da je samo po sebi jasno angažovanje snaga u pozadini i da će njihova dejstva, pojedinačno i ukupno, dati sve ono što se od njih očekuje.

Zadaci se ovim jedinicama postavljaju »pravilski«, odnosno formulišu se slično kao što je to učinjeno u narmativnim dokumentima u kojim su utvrđene načelne postavke o ulozi jedinica TO, dejstvima u pozadini protivnika i na privremeno zaposednutoj teritoriji. Ponavljanjem uobičajenih, istih formulacija, postepeno se formira mišljenje i udomaćuje praksa da je dovoljno dati nekoliko osnovnih, uopštenih zadataka, da nije potrebno preciznije usmeravanje i planiranje dejstava snaga na privremeno zaposednutoj teritoriji i da u tom pogledu nema šta da se menja i usavršava.

Nema potrebe objašnjavati da uopštene formulacije, koje ponekad mogu biti i prihvatljive, u borbenoj situaciji ne bi obezbeđivale potrebnu efikasnost jedinica u pozadini, tako da bi komande i štabovi bili prinuđeni da naknadno i na brzinu formulišu zadatke i konkretnije usmeravaju dejstva jedinica. Zbog toga, postavljanje zadataka i usmeravanje jedinica TO i drugih snaga koje dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji na svim nivoima komandovanja treba da budu znatno konkretniji, a naročito na najvišim.

Deo zadatka potrebno je precizirati konkretnim objektom, vremenom, snagama, mestom. To se, pre svega, odnosi na zadatke u pogledu sadejstva jedinica koje dejstvuju sa fronta i u pozadini protivnika. Tako, na primer, ima slučajeva kada će biti važnije da se zauzmu pojedini objekti (prevoj, prelaz, raskrsnica puteva) i održe do pristizanja jedinice sa fronta, nega da se u isto vreme osvoji znatno veći objekat na nekom drugom pravcu, ili da se taj objekat zauzme i drži u nekoj drugoj situaciji i vremenu, kad od njega ne zavisi ostvarenje šireg zadatka i postizanje većeg cilja. U prošlosti je bilo mnogo primera dobro planiranih i usklađenih dejstava jedinica

u pozadini sa snagama koje su dejstvovala sa fronta. U tom pogledu naročito je bio poučan naš NOR, u kome su manje i brojne akcije vešto uklapane u celinu šire zamisli i u planove dejstava većih sastava.

Na primeru nekoliko uobičajenih zadataka koje izvršavaju snage u pozadini pokušaću da izneseno konkretnije objasnim.

Obaveštajno-izviđačka delatnost spada u zadatke koje neprekidno izvršavaju snage TO i druge jedinice u pozadini agresora. Ove jedinice, zaista, mogu doći do brojnih i dragocenih podataka i one ih redovno prikupljaju i dostavljaju. Pa, ipak, izostaće ponekad podaci kad je potrebno da njima u određenom roku raspolaže odgovarajuća komanda, da bi mogla na vreme planirati i doneti odluku, postaviti zadatke i organizovati sadejstvo. To može biti, na primer, podatak o rasporedu neke protivničke jedinice na položaju, ili o njenom pokretu, ili neki drugi podatak o kojem treba pravovremeno saznati i reagovati. U protivnom, ako isti podatak stigne kasnije u mnoštvu informacija koje redovno pristižu, neće imati takvu vrednost i uticaj kakav bi imao da je stigao u pravom trenutku.

S velikim mogućnostima snaga TO i drugih jedinica u pozadini, u pogledu prikupljanja obaveštajno-izviđačkih podataka, redovno računaju jedinice i komande JNA i štabovi teritorijalne odbrane. Sa ovim mogućnostima se računa na vežbama, makar ponekad dosta načelno i uopšteno; očekuje se da će svi izviđački zadaci biti izvršeni, bez analize da li su obezbeđeni potrebni uslovi da se na vreme dobiju najnužnije informacije.

Za dobijanje takvih podataka potrebno je u obaveštajno-izviđačkim planovima precizirati obaveze štabova i jedinica TO i JNA u pozadini protivnika, na način kao što je uobičajeno da se čini za izviđačke organe jedinica koje dejstvuju sa fronta. Odnosno treba im precizirati šta moraju da izvide, kakve podatke i kada da dostave nadležnim komandama i štabovima, jer se inače neće obezbediti da potrebni podaci stignu do korisnika u određeno vreme.

Svaka jedinica i štab trebalo bi da — pored redovnih obaveza koje imaju u pogledu praćenja protivnika, prikupljanja i dostavljanja informacija — dobiju i izvestan broj sasvim konkretnih izviđačkih zadataka a da se po značaju i angažovanju jedinica ne razlikuju od drugih borbenih zadataka koje inače izvršavaju. Verovatno da se ovi zadaci neće moći izvršavati na uobičajen način i usput, da će se za njihovo izvršenje morati angažovati specijalni organi, nekad cele jedinice, da će biti potrebno izvesti opsežnije pripreme i regulisati postupke.

Kao što je poznato ove zadatke moguće je konkretizovati na jedan od uobičajenih načina, na primer: izviđanje objekta, provera rasporeda protivnika, osmatranje i stalno izveštavanje o situaciji na pojedinim deonicama puta, praćenje određenih specijalnih jedinica i komandi, prikupljanje podataka o rasporedu raketnih i drugih borbenih sredstava, itd.

Izvršavanje raznovrsnih borbenih zadataka je najvažnije u angažovanju jedinica TO i svih drugih snaga koje dejstvuju u pozadini agresora. Uobičajeno je i opravdano da se izbor borbenih zadataka što više prepušta štabovima i jedinicama koje dejstvuju u pozadini, jer će ih oni sigurno, u duhu opštih smernica i konkretnih uslova, najbolje odabrati. Pa, ipak, neretko, biće zadataka koje će trebati konkretnije definisati i usloviti, jer, u protivnom, do njihovog izvršenja neće doći, ili neće doći u vreme u koje je, sa stanovišta širih potreba, najvažnije da budu izvršeni.

Brojni su ratni primeri koji potvrđuju da je za postizanje većih uspeha bilo veoma važno kako su usklađeni i izvršavani pojedini manji zadaci, na primer — da se preseče neka komunikacija, zadrži pokret neprijateljevih snaga, odbrani prelaz itd. Isto tako, mnogo je primera koji govore o akcijama koje su izvedene na odabrane objekte i jedinice u pravi čas, a koje su imale veći odraz na opšti uspeh, nego što bi po svojim dimenzijama u drugim uslovima i vremenu imali. Takvi zadaci će se morati rešavati i pripremati i ubuduće.

Da bi se ostvario širi uspeh i olakšalo izvršenje zadataka nekoj većoj jedinici, snagama u pozadini, pored uobičajenih, opštih zadataka, biće potrebno neke zadatke precizirati. To može biti zauzimanje prolaza ili prevoja, blokiranje protivničke rezerve i sprečavanje da interveniše u određeno vreme, uznemiravanje, sprečavanje pokreta ili snabdevanja, vezivanje i razvlačenje neke protivničke jedinice i sl. To je moguće učiniti na taj način da se za određeno vreme (na primer pred protivofanzivu) sve jedinice u pozadini agresora na širem prostoru usmere na dejstvo po istovetnim, najvažnijim objektima i ciljevima protivnika; na primer, na sprečavanje pokreta, pregrupisanje ili organizovanje odbrane, na udare po KM protivnika, po specijalnim jedinicama, kao što su jedinice za elektronsko ometanje, izviđačke, raketne, PVO i dr.

Razume se da će biti razlika u obavezama i metodu rada štabova i komandi kad dobijaju konkretne zadatke, od slučaja kad se samo uopšteno usmeravaju na izvršavanje zadataka. Na primer, razlika u obavezama i metodu rada nekog zonskog štaba TO biće očito u slučaju kad dobije zadatak da spreči pokret protivnika, od drugog slu-

čaja kad treba u toku noći izvršiti napad na prevoj, zauzeti ga i održati do pristizanja jedinica sa fronta ili iz nekog drugog pravca.

Na vežbama još ima primera prilično uopštenog, klasičnog i neadekvatnog prikazivanja dejstava snaga u pozadini, ne samo »crvenih« već i »plavih«. Naime, na grafičkim borbenim dokumentima jedinice se ponekad pokazuju bez konkretnih ciljeva i objekata napada, bez pregleda aktivnosti i dejstava, odnosno u direktivama i borbenim zapovestima uopšteno se formulišu istovetni zadaci za sve jedinice.

Mislim da takva praksa nije dobra, bez obzira na rang komande ili štaba koji postavlja zadatke jedinicama. Sa najvažnijim zadacima jedinica u pozadini svaka komanda u svojoj zoni mora biti upoznata, a te zadatke treba prikazivati na kartama i u dokumentima. Inače se dobija nepotpuna, pa i pogrešna slika o dejstvima.

Realnim i potrebnim prikazivanjem dejstava snaga u pozadini ne samo što se dobija potpunija slika o situaciji u zoni borbenih dejstava već se obezbeđuje realnije planiranje, sadejstvo i potpuno iskorišćavanje borbenih mogućnosti svih učesnika u izvođenju operacija.

U vezi sa izloženim može se primeniti:

prvo, štabovi TO i komande jedinica u pozadini, bez obzira kako im se formulišu zadaci, uvek će ih precizirati. Pa ipak, i u tom slučaju, ostajace izvestan broj zadataka koji se za jedinice u pozadini neće moći predvideti i usaglasiti, a to znači da će biti zadataka koji se neće izvršiti uopšte ili bar ne u određeno vreme. Naime, izostaće sadejstvo i međusobno ispomaganje snaga u pozadini i sastava koji dejstvuju sa fronta u izvršavanju pojedinih zadataka i realizaciji ciljeva, operacija. U tom slučaju mora doći do izražaja inicijativa i snalažljivost komandi i starešina snaga koje dejstvuju u pozadini agresora;

drugo, na višim nivoima komandovanja ne postoji potreba za konkretnijim određivanjem zadataka jedinicama u pozadini od onog što se inače čini u direktivama. Konkretizacija tih zadataka je u nadležnosti nižih nivoa komandovanja i štabova koji rukovode dejstvima u pozadini protivnika. Međutim, sa ovim stavom se ne bih složio, što na svim nivoima komandovanja postoji potreba da se pojedini zadaci konkretnije regulišu i utanače sadejstvo i postupci jedinica. Što se tiče nižih nivoa komandovanja, oni to redovno čine, ali samo za zadatke jedinica koje dejstvuju na manjoj dubini, u svojim zonama dejstva. Oni, prema tome, nisu u stanju, a niti su nadležni da predvide i regulišu sadejstvo i angažovanje pojedinih jedi-

nica u pozadini u operativnim ili strategijskim razmerama. To mogu učiniti samo najviši nivoi komandovanja.

Dejstvima snaga u pozadini se mogu rešavati raznovrsni i brojni borbeni zadaci, koji se u klasičnim uslovima i armijama obično rešavaju sredstvima kao što su — artiljerija, avijacija, vazdušni desanti, ubačene i izviđačke jedinice.

Tako, na primer, dejstvom snaga u pozadini može se »povećati domet artiljerije« nanošenjem vatrenih udara i napadima po ciljevima koji su raspoređeni na većoj dubini — van dometa artiljerije koja dejstvuje sa fronta. Uspešnom vođenju borbe sa protivničkom artiljerijom moguće je doprineti i uništavanjem artiljerijskih oruđa i instrumenata na VP i jedinica u pokretu, napadima na skladišta i transportne kolone sa municijom, uništavanjem osmatračnica i sl.

Možda je moguće primetiti da sve ove zadatke i inače izvršavaju jedinice u pozadini, bilo da su konkretno dobile te zadatke ili da ih usput, uz druge borbene zadatke, izvršavaju, što je češći slučaj i što se ne može osporiti. Pa, ipak, mišljenja sam da ih znatno više treba planski predviđati i izvršavati, da se ne bi smelo zadovoljavati onim što ove jedinice u borbi sa artiljerijom protivnika same učine. Da bi se dobili odgovarajući i očekivani učinci biće potrebno pravovremeno odabrati ciljeve i izvršiće, postaviti zadatke, organizovati dejstva i planski uticati na njihovu realizaciju.

Uzmimo još jednu sasvim ispravnu postavku, po kojoj će jedinice na privremeno zaposednutoj teritoriji rešavati borbene zadatke koje bi agresor najčešće rešavao vazdušnim desantima. Poznato je da se vazdušni desanti angažuju za izvršavanje odabranih zadataka, koji su, pre svega, vremenski dobro planirani i usklađeni sa dejstvima ostalih (glavnih) snaga u presudnim momentima operacije.

Smatram da u tom pogledu ne bi trebalo razlikovati ni upotrebu jedinice TO ili jedinica JNA u pozadini, koje bi izvršavale zadatke slične vazdušnom desantu. Pre svega, ove bi snage morale da u planirano vreme stignu na objekat, zauzmu ga ako je branjen i održe do pristizanja snaga koje dejstvuju u tom pravcu.

Prema gledištima savremene vojne teorije uobičajeno je da o upotrebi vazdušnog desanta bataljonskog sastava odlučuje komanda ranga korpusa i armije. Zašto da to ne čine i naše više komande i štabovi za jedinicu u pozadini koja izvršava sličan zadatak kao i vazdušni desant? Smatram da i u našim uslovima na određenom nivou treba donositi odluke za pojedine jedinice u pozadini agresora koje će dejstvovati kao vazdušni desanti. Smatram da ih znatno više treba angažovati i vešto ukomponovati u operacije i da u vezi sa njihovom upotrebom treba regulisati sva bitna pitanja. Dejstva ovih

jedinica trebalo bi redovno prikazivati u svim borbenim dokumentima. S njihovim angažovanjem treba da budu upoznate komande i jedinice na čija se dejstva ono može odražavati.

Na kraju, snage u pozadini agresora moguće je znatno određenije uključivati i u borbu sa protivničkim jedinicama za elektronska dejstva. Za nas je borba protiv elektronskih sredstava prioritetan zadatak, nekad znatno važniji nego da se agresoru nanese, u nekom drugom pogledu, čak i veći gubici. Jedinice u neprijateljevoj pozadini u toj borbi mogu dati veliki doprinos. Međutim, i u ovoj vrsti dejstava uspeh može biti veći ako se unapred planiraju i postavе precizni zadaci, konkretno zaduže izvršioci koji će pronalaziti, napadati i uništavati na maršu, odmoru i u rejonima rasporeda, protivnička sredstva i jedinice za elektronska dejstva.

Pored iznetih moguće je navesti i druge mogućnosti konkretnog angažovanja jedinica u pozadini i na privremeno zaposednutoj teritoriji. Ipak, i ovi su dovoljni da pokažu potrebu da se na svim nivoima komandovanja upotreba jedinica u pozadini treba znatno preciznije planirati. Ona pokazuju da će pojedine jedinice morati dobijati i izvršavati konkretne zadatke od šireg interesa, koje bi u klasičnim uslovima i armijama izvršavale specijalne i ubačene jedinice — vazdušni desanti, avijacija i dalekometna artiljerija. U svakom slučaju, na ovaj način bi se postiglo bolje sadejstvo, naročito sa jedinicama na frontu, obezbedio bi se određeniji i veći doprinos snaga u pozadini opštem uspehu bojeva i operacija.